МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Б. ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

КАФЕДРА БОТАНІКИ І САДОВО-ПАРКОВОГО ГОСПОДАРСТВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З КУРСУ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ»

МЕЛІТОПОЛЬ 2021

УДК:
ББК:

Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Методика викладання у вищій школі» / Укладач Л.Г. Вельчева. – Мелітополь: МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2021. – 40 с.

В методичних рекомендаціях наведено структуру практичних занять з дисципліни «Методика викладання у вищій школі», перелік рекомендованої літератури, тематику індивідуальних навчально-дослідних завдань.

Рецензенти:

Тараненко Г. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного.

Шевченко Т. О. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри неорганічної хімії та хімічної освіти Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького.

Рекомендовано науково-методичною Радою Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
Протокол № _____ від _____2021 р.

ЗМІСТ

Передмова 4

Методичні рекомендації до проведення практичних занять 6

Практичне заняття № 1. Методологічні основи організації навчально-виховного процесу у ЗВО 8

Практичне заняття № 2. Структура вищої освіти в Україні. Освітні рівні. Сутність ступеневої освіти 16

Практичне заняття № 3. Методика підготовки та проведення лекційного та практичного заняття 20

Практичне заняття № 4. Методика підготовки та проведення екскурсій у природу 25

Практичне заняття № 5. Застосування інноваційних технологій у навчально-виховному процесі у вищій школі 29

Практичне заняття № 6. Контроль та оцінювання знань у ЗВО 32

Практичне заняття № 7. Організація просвітницької природоохоронної діяльності серед населення 35

Література 38

ПЕРЕДМОВА

Курс «Методика викладання у вищій школі» знайомить майбутніх фахівців з метою, завданнями та напрямками реформування вищої освіти в Україні, з структурою, методологічними, дидактичними основами організації навчального процесу та особливостями педагогічного контролю.

Навчальний курс «Методика викладання у вищій школі» є нормативним складником системи підготовки спеціалістів садово-паркового господарства за другим ступенем вищої освіти «магістр». Навчальна програма дисципліни передбачає формування і розвиток понять про дидактику та методику викладання у ЗВО, та проведення просвітницької природоохоронної діяльності у сфері збереження навколишнього середовища серед населення.

Методичні рекомендації до практичних занять з курсу «Методика викладання у вищій школі» розраховані на студентів другого освітнього рівня магістр спеціальності 206 Садово-паркове господарство.

Метою вивчення даної дисципліни є формування у студентів системи знань, необхідних для здійснення викладацької діяльності у закладах вищої освіти, просвітницької природоохоронної діяльності серед населення.

Завданнями курсу є засвоєння необхідних для майбутнього спеціаліста обсягу й рівня знань, щодо основних закономірностей дидактики, форм, методів та засобів викладання у ЗВО, особливостей просвітницької природоохоронної діяльності серед населення.

Під час оволодіння освітнім компонентом формуються наступні компетентності:

1. **Інтегральна компетентність:**

Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у сфері садово-паркового господарства та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і здійснення інновацій за невизначених умов та вимог.

2. **Загальні компетентності:**

- Здатність спілкуватися державною та іноземними мовами як усно, так і письмово;
- Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.

3. Спеціальні (фахові) компетентності:

- Здатність до отримання нових знань та проведення прикладних досліджень в галузі садово-паркового господарства, узагальнення та систематизації отриманої інформації;
- Здатність вести викладацьку діяльність у закладах вищої та фахової передвищої освіти, навчати співробітників інноваційної діяльності та здійснювати просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення.

4. Вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» передбачає наступні **програмні результати навчання**:

- Організовувати навчально-пізнавальну діяльність студентів;
- Організовувати та виконувати просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення;
- Здійснювати популяризацію ідеї комфортного міста, публічних просторів за рахунок створення, привабливих рекреаційних і пейзажних локацій, ландшафтного дизайну в контексті розвитку туристичної інфраструктури регіону.

Методи оцінювання:

- Усне опитування;
- письмовий (періодичний контроль (контрольні роботи));
- тестовий контроль;
- перевірка під час практичних занять;
- перевірка методичних розробок;
- контроль виконання завдань самостійної роботи (методичні розробки, презентації, тощо);
- підсумковий (семестровій) – екзамен.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

На кафедрі використовуються різноманітні форми навчальних занять: лекції, практичні заняття, семінари.

Основна мета лекцій – зацікавити студентів, пояснити вузлові і проблемні питання, основні поняття, закономірності, тенденції. Лекції дають основні спрямування у вивченні дисципліни з врахуванням останніх досягнень науки. Вони є установкою для подальшої самостійної роботи студентів з літературою, довідниками. Слухання і конспектування лекцій – це активне і творче усвідомлення навчального матеріалу, яке мобілізує увагу, виробляє навички письмового викладу матеріалу, сприяє його закріпленню. Найважливіші висновки, положення і визначення можна записувати дослівно, але в цілому зміст лекції необхідно викладати своїми словами. Самостійне формулювання сприяє глибшому засвоєнню матеріалу. Записи слід вести в окремому зошиті, кожну лекцію починати з нової сторінки, зазначати номер лекції, тему, план, літературу, залишати поля шириною 1/3 аркуша для уточнення, додаткової інформації. Таблиці, схеми, графіки, формули, які використовує викладач, необхідно перенести в зошит. Кожну нову думку записувати з абзацу.

Готуючись до практичного заняття необхідно прочитати лекцію, відредагувати текст, виписати визначення, формули, вивчити матеріал. Активна робота на лекціях, хороший конспект полегшіть розуміння та засвоєння матеріалу.

Однією з форм самостійної роботи є підготовка до практичних занять, завдання яких полягає в тому, щоб закріпити і поглибити знання, навчити творчо працювати з літературою, виробити вміння аналізувати процеси і події, розвивати здатність до самостійних суджень, висловлювати і відстоювати свої погляди, навчити готувати реферати, повідомлення з окремих питань, виступати з ними на заняттях.

Студенти в процесі роботи повинні перевіряти свої знання, з'ясувати, чи вірно вони розуміють матеріал, який вивчають.

Практичні заняття сприяють рішенню пізнавальних завдань, розглядають результати виконання практичних вправ, пов'язаних зі змістом дисципліни. Готуватись до практичних занять бажано у наступному порядку:

1. Ознайомитися з темою, планом заняття, рекомендованою літературою, прочитати конспект лекції і усвідомити матеріал даної теми.

2. Вивчити навчальний матеріал, підібрати додаткову літературу.

3. Скласти план виступу або тези з кожного питання заняття, що дуже важливо для систематизації і засвоєння знань, чіткого та послідовного виступу. Рекомендується вести словник специфічних термінів.

4. Систематично здійснювати самоконтроль повноти засвоєння матеріалу, даючи відповідь на запитання, які вміщенні в підручниках в кінці кожного розділу, в методичних посібниках та рекомендаціях, а також виконуючи практичні вправи та навички, рекомендовані до засвоєння при вивченні певних тем.

Самоконтроль здійснюється і в бесідах з певних питань з іншими студентами. Якщо виявляються прогалини в знаннях, уміннях, слід ще раз звернутися до навчальної літератури, незрозумілі питання з'ясувати з викладачем. Виступ на занятті повинен бути розгорнутий, переконливий, доказовий і аргументований, повинен розкривати суть питання, його значимість, супроводжуватись висновками, порівняннями, узагальненнями. Студенти повинні бути готові доповнити виступи товаришів, прорецензувати їх, висловити свою точку зору і обґрунтувати її. По ходу заняття необхідно робити короткі записи щодо уточнення, доповненню запитань.

Практичне заняття передбачає участь кожного студента в його підготовці і проведенні з оцінкою по всіх темах, що вивчаються.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1.
МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У ЗВО

Мета: сформувати поняття про методологічний апарат методики викладання у ЗВО; про системний, комплексний, діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи до організації навчально-виховного процесу у ВНЗ; формувати вміння визначати об’єкт, предмет, методи дослідження навчальної дисципліни.

Теоретична довідка

Назва системний підхід походить від терміна «система» (від грец. σύστημα - утворення, складання) - сукупність елементів, що пов'язані один з одним і утворюють певну цілісність, єдність.

Основним завданням системного підходу як напряму спеціальної методології науки є розроблення методів дослідження й конструювання складних за організацією об'єктів як систем.

Системні знання - це знання, що вибудовуються у свідомості учнів за схемою: основні наукові поняття → основні положення теорії → наслідки → застосування. Отже, потрібно озброїти учнів і студентів не лише фактичними знаннями теорії, а й методологічними, тобто знаннями про найважливіші елементи знань і структурні зв'язки між ними.

Психологи висвітлили системний характер розумової діяльності учнів і студентів, яка відбувається у вигляді узагальнення асоціативних зв’язків шляхом входження їх у зв’язки вищого порядку (див. праці Ю. Самаріна, П. Шеварьова).

У дидактиці це поняття тлумачиться так: «Наступність навчання полягає у встановленні необхідного зв'язку і правильного співвідношення між частинами навчального предмета на різних ступенях його вивчення».

Нині зміст навчання охоплює чотири основні елементи: знання про природу, суспільство, людину, техніку; досвід здійснення відомих способів

діяльності; досвід творчої діяльності; досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності. Для того щоб забезпечити ґрунтовні, міцні системні знання, потрібно реалізувати комплексний підхід до процесу навчання. Такий підхід є наслідком застосування закону діалектики, відповідно до якого кожне явище слід розглядати в усіх зв'язках і опосередкуваннях, брати кожне у єдності спільного, індивідуального й одиничного.

Комплексний підхід до навчального процесу полягає у дотриманні єдності трьох параметрів.

1. Навчальний процес має бути єдністю соціального, психологічного і педагогічного.

2. Єдність усіх функцій навчання (освітньої, розвивальної, виховної).

3. Єдність у будь-якій методичній системі усіх компонентів навчального процесу: цілей, змісту, методів, організаційних форм і засобів навчання при провідній ролі цілей навчання.

Діяльнісний підхід набув великого поширення в педагогіці та педагогічній технології саме тому, що дає змогу ефективно розв’язувати велику кількість завдань навчання, виховання й розвитку тих, хто навчається.

Діяльність є форма зв'язку суб'єкта зі світом. Вона містить два взаємопов'язані компоненти процесу: активне перетворення світу суб'єктом (опредметнення) і зміну самого суб'єкта за рахунок можливості дедалі ширше вбирати в себе частини предметного світу (розпредметнення).

Головна теза діяльнісного підходу до розвитку особистості полягає в тому, що людина виявляє властивості й зв'язки елементів реального світу лише у процесі діяльності й на підставі різних її видів (предметної, розумової, індивідуальної, колективної тощо). У структурі навчальної діяльності, як і будь-якої іншої, виокремлюються три компоненти:

1) мотиви і навчальні завдання;

2) навчальні дії;

3) дії з контролю та оцінювання знань і вмінь.

Навчальну діяльність не можна звести до жодного з цих компонентів. Повноцінна навчальна діяльність завжди є єдністю і взаємопроникненням усіх трьох компонентів.

Відповідно до діяльнісного підходу етапи засвоєння знань розглядаються разом з етапами засвоєння діяльності. Знання з самого початку включаються у структуру дій. Якість знань визначається адекватністю їх діяльності, що використовується для засвоєння. На думку Н. Талізіної, знання ніколи не можна дати в готовому вигляді, вони завжди засвоюються через включення їх у ту чи іншу діяльність.

Одним із реальних шляхів підвищення ефективності навчання і розвитку є аналіз різних видів навчальної діяльності з метою виокремлення практичних і розумових дій та попереднє навчання кожної з цих дій.

Особистісно орієнтований підхід до навчання. На початку XXI ст. на передній план у системі освіти вийшло завдання розвитку саме особистісних якостей суб'єктів навчального процесу - учнів, студентів, учителів і викладачів вищої школи. Звернення освіти до особистості зумовлене глобальними процесами гуманізації й демократизації соціуму, кризами в економіці, екології, енергетиці, загостренням соціальних і національних конфліктів, соціальними потребами науково-технічного прогресу. Сьогодні виробничі сили вступили в якісно нову фазу, коли прогрес їх не можна забезпечити лише технічними чинниками або тільки раціоналізацією праці без актуалізації та саморозвитку, мотивації, співучасті і співавторства кожного робітника, всебічного його розвитку. Особистість стає нині метою освіти взагалі. Функції освіти полягають у тому, щоб засобами розвитку особистості забезпечити саморозвиток суспільства.

Саме в концепції 12-річної школи України зазначено, що стратегічною метою школи є життєва і соціальна компетентність учнів (а для студентів ще слід додати «професійна компетентність»), що передбачає розвиток і саморозвиток школярів на основі більш повного використання внутрішнього

потенціалу особистості. Належний рівень розвитку учнів позитивно впливає на якість навчання.

Потрібно вибирати таку концепцію особистісно орієнтованої освіти, яка була б спрямована не лише на засвоєння системи знань і вмінь, а й на розвиток і саморозвиток особистості студента.

У системі особистісно орієнтованої освіти величезної ваги набуває цілепокладання, як головний регулятор обґрунтування процесу навчання. При цьому слід враховувати кілька джерел цілепокладання: насамперед соціальне замовлення, потреби особистості студента, викладача, який найефективніше реалізовує технологію творення особистості. Треба також усвідомити, що особистісно орієнтована освіта - це не формування особистості з наперед визначеними властивостями, а забезпечення сприятливих умов для повноцінного виявлення і розвитку особистісних функцій студента чи школяра.

Важливою функцією особистості є вміння здійснювати рефлексію, яка сприяє адекватному ставленню до дійсності, усвідомленню того, що відбувається навколо.

Рефлексія - це самоспостереження, самопізнання, самоаналіз, розмірковування. У психології виокремлюють такі види рефлексії:

1) елементарна рефлексія, що приводить до розгляду та аналізу знань і вчинків, до міркувань про їх межі й значення;

2) наукова рефлексія, яка передбачає критику та аналіз теоретичного знання і здійснюється за допомогою методів і прийомів, властивих певній галузі наукового дослідження;

3) філософська рефлексія, що спонукає до усвідомлення буття і мислення, людської культури в цілому.

У простішому випадку рефлексія - це усвідомлення необхідності ставити собі запитання на зразок: «Що я роблю?», «Як я це роблю?», «Навіщо я це роблю?»

У сучасній педагогіці (В. Попков, А. Коржуєв) рефлексію відносять до загально навчальних умінь, обов'язкових для оволодіння як учнями, так і студентами. Вона передбачає вміння:

- контролювати свої дії, зокрема й розумові;
- контролювати логіку розгортання своєї думки (судження);
- помічати у відомому невідоме, у звичайному - незвичайне, тобто вміння бачити суперечність, яка є рушієм думки;
- здійснювати діалектичний підхід до аналізу ситуацій, ставати на позицію різних учасників ситуації;
- змінювати пояснення події, яка спостерігається та аналізується, залежно від цілей та умов;
- використовувати теоретичні методи пізнання для аналізу знання, його структури і змісту.

Критично-рефлексивний стиль мислення охоплює такі якості:

1) налаштованість студента на конструктивний діалог із викладачем і партнером, здатність обстоювати свій погляд незалежно від думки людей, що оточують, визнавати її неправильність, якщо опонент має аргументовані докази;

2) налаштованість студента на самодіагностику щодо сформованості різних умінь.

Постала потреба створення проективної моделі особистості спеціаліста з вищою освітою - соціально активної, життєздатної, гуманістично зорієнтованої індивідуальності, якій притаманні особистісні й громадянські якості.

На підставі досліджень філософів, психологів, дидактиків (С. Подмазін, В. Сєріков, Ю. Фокін) є можливість виокремити такі важливі особистісні функції спеціаліста з вищою освітою:

- вчасно адаптуватися до умов життя і професійної діяльності, що швидко змінюються; орієнтуватися в соціально-політичній ситуації, керуючись власною світоглядною позицією, ідеалами, гуманістичними цінностями,

сформувати здатність до саморозвитку, потребу в досягненнях і самостійному прийнятті рішень;

- поважати закони й усвідомлювати свою соціальну відповідальність, виявляти громадянську мужність, внутрішню свободу і почуття власної гідності, виробити здатність до об'єктивної самооцінки, цілеспрямованість і підприємливість;

- виявляти високу соціальну активність у всіх сферах життєдіяльності, прагнення до пошуку нового і здатність раціонально використовувати стандартні і знаходити ефективніші, нестандартні рішення, конкурентоспроможність у соціально-економічній діяльності;

- виробити певні індивідуалістичні установки, орієнтацію на свої інтереси й потреби, на досягнення успіху в житті, виявляти раціональність мислення і прагматичне ставлення до життя;

- усвідомлювати себе українцем, громадянином України, виявляти свої громадянські якості, патріотизм, прагнення до збереження єдності країни і становлення її як самостійної держави, яка посідає гідне місце у світовому співтоваристві.

Завданням педагогічної освіти в цілому і педагогічних закладів зокрема є:

- створення дієвої системи допрофесійної підготовки молоді до педагогічної діяльності (педагогічні класи, система прийому за довірою, підготовчі відділення, стаціонарні та заочні курси підготовки до вступу в вищі педагогічні навчальні заклади, олімпіади та ін.);

- створення системи навчально-педагогічних закладів, здатної забезпечити становлення й розвиток особистості педагога-вихователя в умовах безперервної педагогічної освіти через підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації педагогічних кадрів;

- забезпечення підготовки випускників педагогічних навчальних закладів як педагогів-дослідників, носіїв культурно-історичного надбання народу,

підготовка в умовах ринкової економіки конкуренто-спроможних спеціалістів на рівні світових стандартів;

- забезпечення раціонального співвідношення соціально-громадського, загальнокультурного, психолого-педагогічного та спеціального компонентів підготовки фахівців;

- забезпечення спрямованості навчальних планів і програм педагогічних закладів на прогресивні тенденції розвитку системи освіти, нову освітню парадигму, на пріоритетні навчальні та інформаційні технології, органічне поєднання методів і форм теоретичної і практичної підготовки педагога;

- розвиток педагогічної і психологічної науки, методичних надбань на підставі дослідницької роботи кафедр, лабораторій та узагальнення творчого педагогічного досвіду;

- підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації наукових і науково-педагогічних кадрів вищої кваліфікації через магістратуру, аспірантуру, докторантуру тощо;

- перетворення вищого педагогічного навчального закладу на осередок культурно-освітньої роботи з сім'єю, об'єднаннями молоді, населенням, пропаганди психолого-педагогічних та соціально-гуманітарних знань, а також відродження народних традицій, звичаїв та обрядів.

Практична частина

Завдання 1. Користуючись науково-методичною літературою, підготувати доповіді за темами:

- Системний підхід до організації навчально-виховного процесу у ЗВО;
- Комплексний підхід до організації навчально-виховного процесу у ЗВО;
- Діяльнісний підхід до організації навчально-виховного процесу у ЗВО;
- Роль і місце особистісно-орієнтованого підходу в сучасній парадигмі освіти.

Завдання 2. На підставі аналізу доповідей записати суть системного, комплексного, діяльнісного підходів до організації навчального процесу.

Завдання 3. Користуючись науково-методичною літературою, записати завдання педагогічної освіти в сучасних умовах.

Завдання 4. Користуючись науково-методичною літературою, записати вимоги до особистісних функцій спеціаліста з вищою освітою.

Завдання для самоконтролю знань

1. Вкажіть основні завдання системного підходу.
2. Вкажіть вимоги до комплексного підходу організації навчального процесу.
3. Роль діяльнісного підходу в процесі навчання і розвитку студентів.
4. Дати визначення поняття рефлексія.
5. Види рефлексії та розкрити їх роль у навчальній діяльності.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2.

СТРУКТУРА ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ. ОСВІТНІ РІВНІ. СУТНІСТЬ СТУПЕНЕВОЇ ОСВІТИ

Мета: сформувати поняття про методологічний апарат методики викладання у ЗВО; про системний, комплексний, діяльнісний та особистісно-орієнтований підходи до організації навчально-виховного процесу у ВНЗ; формувати вміння визначати об’єкт, предмет, методи дослідження навчальної дисципліни.

Теоретична довідка

Основна мета реформування освітніх систем у всіх розвинених країнах — підвищення інтелектуального потенціалу нації, створення умов для формування і розвитку творчої особистості. Досягнення цієї мети стало можливим лише за умови диверсифікації системи освіти, яка зумовила істотні зміни в усіх галузях освіти (як і в усіх галузях життя). Термін «диверсифікація» в перекладі з латинської буквально означає «різний». У словнику іншомовних слів подано такий переклад цього терміна: «різноманітність, різнобічний розвиток». Диверсифікація виробництва тлумачиться як «одночасний розвиток багатьох, не пов'язаних один з одним видів виробництва, розширення асортименту виробів і видів послуг, що надаються».

Змінюються умови і характер праці, в якій дедалі більша частина припадає на розумову: змінюється економічна діяльність, її технічна база та організаційні форми, її структура, умови й вимоги до рівня знань і кваліфікації людини. З'являються і набувають розвитку нові види і типи діяльності, й навпаки, деякі з попередніх занепадають і поступово зникають. Такі зміни вимагають професіональної і соціальної мобільності, неперервної освіти і професійного вдосконалення.

Тому перед вищою освітою поставлене завдання якомога повніше враховувати в своїй діяльності їх нові вимоги і потреби суспільства.

Враховувати — означає не просто і не стільки адаптуватися до них, скільки передбачати, випереджати, спрямовувати. Щоб гідно розв'язати свої

завдання, вища школа має зазнати серйозних перетворень. Таку думку було висловлено під час підсумків роботи Всесвітньої конференції з проблем вищої освіти в Парижі (жовтень, 1998). На цій конференції було також сформульовано завдання «забезпечити можливість здобуття вищої освіти... протягом всього життя».

Зазначені вище чинники викликали потребу у впровадженні в Україні багаторівневої системи освіти.

Багаторівнева структура системи освіти має диверсифікувати існуючу систему освіти, надати їй більшої різноманітності.

Наша система освіти має свої відмінності й не копіює систему США. Зокрема, американська система ґрунтується на різних видах закладів середньої освіти. У нас нині відбувається розвиток таких видів: гімназії, ліцеї, коледжі та інші.

Основним видом середніх закладів освіти є заклад загальної середньої освіти - школа трьох рівнів:

- Перший рівень - початкова освіта тривалістю чотири роки;
- Другий рівень - базова середня освіта тривалістю п’ять років;
- Третій рівень - профільна середня освіта тривалістю три роки

Заклад вищої освіти - окремий вид установи, яка є юридичною особою приватного або публічного права, діє згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності на певних рівнях вищої освіти, проводить наукову, науково-технічну, інноваційну та/або методичну діяльність, забезпечує організацію освітнього процесу і здобуття особами вищої освіти, післядипломної освіти з урахуванням їхніх покликань, інтересів і здібностей:

- Перший і другий рівень — коледжі (включаючи коледжі як структурні підрозділи університетів, академій, інститутів);
- Третій і четвертий рівні — університетів, академій, інститутів.

Введення багаторівневої структури освіти пов'язане зі зміною її парадигми у бік фундаментальності, цілісності, врахування інтересів особистості, що дає можливість формувати еліту суспільства і підвищувати

інтелектуальний потенціал народу. Відкриваються широкі можливості для інтеграції вищої школи з середніми загальноосвітніми закладами, училищами й технікумами. Коледжі у структурі вищих навчальних закладів — перспективний напрям поєднання неповної вищої освіти з освітою, здобутою у професійних закладах I та II рівнів акредитації. Впровадження ступеневої системи освіти в Україні було передбачено ще першою редакцією Закону України «Про освіту» 1991 р. Законом «Про освіту» визначено наступну її структуру:

- дошкільна освіта;
- повна загальна середня освіта;
- позашкільна освіта;
- спеціалізована освіта;
- професійна (професійно-технічна) освіта;
- фахова передвища освіта;
- вища освіта;
- освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта.

Законом встановлено такі освітні та освітньо - кваліфікаційні рівні:

Освітні рівні:

- дошкільна освіта;
- початкова освіта;
- базова середня освіта;
- профільна середня освіта;
- перший (початковий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти;
- другий (базовий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти;
- третій (вищий) рівень професійної (професійно-технічної) освіти;
- фахова передвища освіта;
- початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти;
- перший (бакалаврський) рівень вищої освіти;
- другий (магістерський) рівень вищої освіти;
- третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти.

Освітньо-кваліфікаційні рівні:

- молодший бакалавр;
- бакалавр;
- магістр;
- доктор філософії/доктор мистецтва.

Завдання 1. Користуючись науково-методичною літературою, підготувати доповіді за темами:

- Реформування системи освіти у світі.
- Реформування системи освіти у Україні.

Завдання 2. На підставі аналізу доповідей записати структур вищої освіти України та освітні рівні.

Завдання 3. На підставі аналізу науково-методичної літератури визначити принципи вищої освіти України.

Завдання для самоконтролю знань

1. Визначте структуру освіти в Україні.
2. Вкажіть основні освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти.
3. Роль диверсифікації освіти.
4. Дати визначення поняття заклад вищої освіти.
5. Види рівнів закладів вищої освіти.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3.
МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЛЕКЦІЙНОГО ТА ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ

Мета: сформувати дидактичне поняття «лекція як організаційна форма навчання», «лекція як метод навчання», сформувати вміння планувати лекцію, знаходити її місце в системі занять, складати плани лекцій, опорний конспект лекції. сформувати вміння планувати, готовити та проводити практичне заняття.

Теоретична довідка

Лекція – це форма навчального заняття, яке будується на основі інформаційно-монологічного методу й передбачає систематичний, послідовний виклад навчального матеріалу викладачем, продуманий і підготовлений завчасно, із застосуванням способів і прийомів активізації пізнавальної діяльності студентів. Інформаційно-монологічній метод, на якому ґрунтується лекційне заняття, є одним з основних словесних методів.

Від інших монологічних методів (розповіді, доповіді, повідомлення) лекція відрізняється:

- тривалістю (не менш як 90-120 хв.);
- композицією (центром лекції є головна теза);
- характером монологу й мовлення (властиві внутрішня діалогічність, вільний стиль, експресія, емоційність);
- функцією (даючи систему знань, сприяє формуванню світогляду, вихованню, спрямовує на певну діяльність).

Для лекції доцільно використовувати навчальний матеріал, який характеризується: цілісністю, тобто висвітлює окрему проблему, тему або сукупність питань, об’єднаних єдиною думкою; новизною; складністю; значним обсягом (для лекції добирають такий матеріал, який учням важко засвоїти за підручником або в процесі самостійної роботи); зв’язками з іншими предметами; виховним і розвивальним потенціалами.

Залежно від дидактичної мети розрізняють такі типи лекцій: вступна, оглядова, настановча (інструктивна), поточна, узагальнююча (завершальна).

Вступна лекція передбачає первинне ознайомлення учнів з основними проблемами теми, розділу, що вивчається. Головними завданнями такої лекції є збудження інтересу до теми, розкриття зв'язків матеріалу з іншими темами, визначення його місця в системі знань.

Оглядова лекція передбачає поглиблення здобутих знань, зведення їх у систему й зазвичай має узагальнюючий характер. Вона може завершувати вивчення великого розділу (наприклад: «Білки», «Хромосоми, їхні будова й функції», «Фотосинтез», «Селекція мікроорганізмів»).

Настановча (інструктивна) лекція проводиться перед екскурсіями, лабораторними роботами, навчально-практичними заняттями тощо.

Поточна лекція спрямована на цілісне, системне розкриття окремої, складної для учнів теми, розділу програми.

Узагальнююча лекція дає змогу систематизувати більший обсяг інформації порівняно з уроком узагальнення й систематизації знань; проводиться після вивчення великих розділів, тем.

За характером викладу матеріалу й навчально-пізнавальної діяльності учнів лекції можна поділити на проблемні та інформаційно-пізнавальні (не проблемні). Проблемні лекції будуються на особливому монологічному методі, який у педагогіці називається проблемним викладом знань.

Організація навчальної лекції складається з двох фаз – докомунікативної (підготовчий період) і комунікативної (проведення лекції).

У докомунікативній фазі виокремлюють чотири етапи:

1) аналітичний, або концептуальний, - передбачає аналіз теми з погляду актуальності питань і проблем, які містяться в ній, відбір конструктивних питань і базових понять, формулювання теоретичної концепції лекції;

2) орієнтаційний, або стратегічний, - передбачає визначення особливостей аудиторії, формулювання завдань та головної тези лекції (вона

має бути стислою відповіддю на конструктивні питання лекції, які виражають її основну думку);

3) композиційний, або тактичний, - передбачає відбір фактів та аргументів, визначення послідовності їх розташування, вибір способів активізації розумової діяльності учнів, відшукання засобів утримання уваги та формування інтересу учнів, розробку цілісної композиції й загального плану лекції;

4) редакційний – завершує весь підготовчий етап і передбачає вичитку тексту лекції, введення в нього форм усного мовлення, роз'яснення складних термінів і понять, іноді – заміну їх простими, усунення зайвих слів, повторів, пошук нешаблонних висловлювань.

У комунікативній фазі власне виголошується лекція за планом із використанням різноманітних способів активізації навчальної діяльності школярів і визначаються результати пізнання.

Лекція складається зі вступу, основної та заключної частин.

У вступі важливо сформувати позитивну мотивацію учнів до викладу лекції, встановити контакт з аудиторією. Основна частина розкриває провідні питання лекції. При цьому слово викладача супроводжується використанням різноманітних засобів наочності. В заключній частині необхідно підсумувати викладене, закріпити й посилити враження від лекції. Це досягається: коротким повторенням (лекція завершується тією самою тезою, з якої починалась); узагальненням; постановкою завдань, наведенням афоризмів, крилатих виразів, яскравої цитати; формулюванням перспектив подальшого засвоєння теми.

Практичне заняття – це вид навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння й навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентами відповідно до сформульованих завдань.

Основна дидактична мета практичного заняття – розширення, поглиблення й деталізація наукових знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямованих на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення умінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Перелік тем та зміст практичних занять з переліком рекомендованої літератури заздалегідь доводяться до відома студентів. Практичне заняття, як правило, проводиться з студентами у складі академічної групи. Для проведення практичного заняття викладач заздалегідь готує відповідні методичні матеріали: 1) тести для виявлення рівня оволодіння студентами необхідними теоретичними положеннями; 2) набір практичних завдань різної складності; 3) дидактичні засоби.

Практична частина

Завдання 1. Користуючись навчально-методичною літературою, визначте і запишіть дидактичні вимоги до лекції, як методу навчання.

Завдання 2. Користуючись навчально-методичною літературою, ознайомтесь з класифікацією та структурою лекцій.

Завдання 3. Користуючись науково-методичною літературою, запишіть етапи підготовки лекції та їх характеристику.

Завдання 4. Користуючись навчальною програмою та методичною літературою, визначте теми вступних лекцій та заключних лекцій з освітнього компоненту за вибором студента(завдання за групами). Виконайте I, II, III етапи підготовки до лекції (аналітичний, орієнтаційний, композиційний).

Завдання 5. Користуючись методичною літературою, записати характеристику практичного заняття як форми організації навчального процесу у ВНЗ.

Завдання 6. Користуючись навчальною програмою, визначити теми практичних занять з генетики. Заповнити таблицю:

п/п	Назва теми за програмою	Тема практичного заняття	Поняття, які слід сформувати

Завдання 7. Користуючись літературою, скласти план-конспект одного практичного заняття (за вибором студента).

Завдання для самоконтролю знань

1. Чим відрізняється лекція від інших словесних методів?
2. Які функції лекції?
3. Види лекцій. Чим вони відрізняються?
4. Які вимоги ставляться до лекцій у ЗВО?
5. Характеристика практичного заняття як організаційної форми навчання у ЗВО.
6. Підготовка викладача до практичного заняття.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4.

МЕТОДИКА ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСКУРСІЙ У ПРИРОДУ

Мета: сформувати поняття про екскурсію як форму навчання та засіб природоохоронної просвітницької діяльності, методику її підготовки та проведення.

Теоретична довідка

Екскурсія – форма навчально-виховної роботи в умовах природного ландшафту, виробництва, музею, виставки, мета якої – спостереження й вивчення учнями різноманітних об’єктів та явищ дійсності.

Характерна ознака екскурсій полягає в тому, що вивчення об’єктів пов’язане з пересуванням студентів.

Викладач заздалегідь визначає терміни проведення екскурсій, на заняттях, що передують екскурсіям, знайомить студентів із певними природними явищами, які вивчатимуться безпосередньо в природі.

Екскурсії дають змогу розширювати і поглиблювати знання студентів, формувати вміння орієнтуватися на місцевості, виявляти складні взаємозв’язки у природі, проводити фенологічні спостереження. Крім пізнавального значення, екскурсії мають виховний потенціал. На екскурсіях студенти вчяться бачити й відчувати прекрасне у природі, в них формується відповідальне ставлення й любов до неї. В процесі екскурсійної роботи формуються почуття колективізму, дружби, взаємодопомоги, розвивається пізнавальний інтерес.

За обсягом навчальні екскурсії поділяють на одно- і багатотемні (споріднені теми одного предмета), комплексні та інтегральні (багатотемні з різних предметів).

Одно- й багатотемні іноді об’єднують у групу тематичних екскурсій, які проводяться по ходу вивчення однієї або кількох взаємопов’язаних тем того чи іншого предмета.

За методом проведення розрізняють дослідницькі, ілюстративні й комбіновані екскурсії, а за часом проведення відносно тем, які вивчаються на уроках, - вступні, супровідні й підсумкові.

Вступні екскурсії передують вивченню нового матеріалу. Їхня мета здебільшого полягає в попередньому ознайомленні зі змістом нового предмета чи розділу курсу, великої теми. На таких екскурсіях екскурсанти дізнаються про основні поняття, дістають наочні уявлення, необхідні їм для свідомого засвоєння навчального матеріалу.

Супровідні екскурсії організовуються паралельно з вивченням теоретичного матеріалу й покликані забезпечити глибше його розуміння учнями, доповнити їхні знання новими фактами, наочними уявленнями.

Підсумкові екскурсії проводяться після вивчення нового матеріалу (теми) програми для узагальнення й систематизації теоретичних знань, удосконалення й закріплення вмінь і навичок. На цих екскурсіях розкриваються зв’язки вивченого на уроках матеріалу з реальними процесами та явищами.

Серед просвітницьких природоохоронних екскурсій виокремлюють осінні, зимові, весняні та літні.

Підготовка до екскурсії розпочинається зі складання перспективного плану й вибору об’єкта екскурсії. Об’єкт попередньо вивчається викладачем, що дає змогу правильно визначити обсяг і зміст інформації, яку треба донести до учнів під час екскурсії, опрацювати методику її організації й проведення.

Під час попереднього ознайомлення з об’єктом визначається маршрут екскурсії, виявляються джерела можливої небезпеки (залізничні переїзди, будівельні майданчики тощо). Якщо екскурсія проводитиметься спеціалістом, то заздалегідь обмежуються обсяг і рівень пояснень, щоб запобігти перевантаженню свідомості студентів спеціальною термінологією, деталями, другорядним матеріалом.

Підготовчий етап передбачає конкретизацію мети й складання розширеного плану екскурсії, в якому визначаються завдання для

спостереження під час екскурсії, відбираються завдання для студентів, основні й додаткові джерела інформації, готуються наочні посібники (схеми, таблиці, фотографії) та необхідне обладнання (вимірювальні інструменти, гербарні теки, олівці, блокноти, фотоапарат, компас тощо).

Складаючи план екскурсії, вчитель передбачає види роботи (індивідуальна чи групова), об'єкти спостереження, способи й форми подальшого опрацювання зібраного матеріалу, розраховує час. При цьому слід зважати на вікові та індивідуальні можливості учнів, їхній попередній досвід екскурсійної роботи.

Перед екскурсією вчитель проводить бесіду з учнями: повідомляє їм дату, час, місце, мету, завдання, маршрут екскурсії, пояснює правила безпеки й поведінки, коротко характеризує об'єкт, дає поради щодо спостережень і фіксації їхніх результатів. У разі потреби викладач розподіляє студентів на ланки, призначає ланкових і доводить завдання для кожної ланки. Викладач інформує студентів про завдання, запитання, відповіді на які вони мають дістати в ході екскурсії, й рекомендує їм спеціальну додаткову літературу.

План екскурсії за етапами її проведення, вказівки щодо спостережень за об'єктами, запитання, які треба з'ясувати, студенти записують у робочий зошит, залишаючи під кожним пунктом місце для фіксації вражень. Перед початком екскурсії необхідно також проінструктувати студентів щодо способу опрацювання добутої на цих заняттях інформації, складання письмових звітів, підбиття підсумків.

Екскурсія починається вступною бесідою, в якій звертається увага студентів на особливості спостережуваних природних явищ, їх взаємозв'язок, зміни у довкіллі, що спричиняються природними процесами та господарською діяльністю людини. В разі екскурсії на сільськогосподарське виробництво у вступній бесіді повідомляються загальні дані про це господарство, організацію праці в ньому (оренда, сімейний підряд), а також деякі виробничі показники й історична інформація, що збагачує уявлення учнів про розвиток галузі.

Під час екскурсії слід звертати увагу учнів на основне, уникаючи тривалих стомливих пояснень. У разі проведення екскурсії спеціалістом (екскурсоводом) викладач має заздалегідь обумовити з ним послідовність демонстрування, особливості пояснення спостережуваних об’єктів, процесів.

Наприкінці екскурсії викладач проводить підсумкову бесіду: відповідає на запитання учнів, з’ясовує їхні враження від екскурсії і дає поради щодо оформлення звітів про неї (у вигляді реферату, альбому, стенда, творчих робіт тощо). За матеріалами екскурсії може бути проведена конференція.

Отже, екскурсія – це форма навчання, яка враховує специфічні особливості освітнього компонента і вдало доповнює інші види навчальних занять, а також дозволяє проводити просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення.

Практична частина

Завдання 1. Проаналізуйте навчальну програму освітнього компоненту за вибором студента та визначте теми екскурсій. Запишіть за варіантами.

Завдання 2. Користуючись літературою, ознайомтеся з методикою підготовки екскурсії у природу. Запишіть.

Завдання 3. Користуючись літературою, ознайомтесь та запишіть структуру екскурсії та методику її проведення.

Завдання 4. Підготуйте план-конспект екскурсії у природу.

Завдання для самоконтролю знань

1. Визначте дидактичну мету екскурсії у природу.
2. Вкажіть особливості екскурсії у природу як форми організації навчання.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5.
ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Мета: сформувати поняття про педагогічні технології, інноваційні технології навчання.

Теоретична довідка

У період з 1991 по 2005 рік освітні стандарти дозволили вирішити дуже важливе завдання: вони уніфікували освітній простір в нашій країні. Оскільки для будь-яких освітніх установ, що ведуть підготовку в рамках певного рівня або напряму, стандарти містили результати освіти у вигляді набору обов'язкових дидактичних одиниць, тобто що має знати школяр, який завершив освіту з певного предмету і по повній шкільній програмі, і що повинен знати студент, який навчається якоїсь конкретної майбутньої професії.

Але ситуація на початку XXI століття почала змінюватися. На зміну вимозі «знати», з'явилися вимога «бути», «діяти», «приймати рішення». Відбувся так званий перехід від знанієвої парадигми (коли результат освіти - знання) до компетентнісної (коли результат освіти - компетентність). Для нашої країни можна говорити про три основні причини формування компетентнісного підходу і його впровадження в державні освітні стандарти.

Перша причина — це загальні зміни трактування мети освіти. Вони пов'язані з тим, що освіта є саморозвитком. І цей процес безперервний, який не припиняється після закінчення певного освітнього ступеня. Людину потрібно готувати до безперервного здобуття освіти протягом всього життя. І ось ця установка на те, що потрібно розвивати людину, стала першою причиною.

Друга причина — це поширення уявлень про так званий людський капітал. Ці уявлення були сформовані в рамках відомої Чиказької школи економіки в США. Ці уявлення були сформовані в рамках відомої Чиказької школи економіки в США. Тобто стати більш привабливим на ринку як для

роботодавця, так і для інших людей. Ось це трактування знання як капіталу, а освіти як того, до чого прагне людина заради практичного результату, стала другою причиною переходу до компетентностей.

Третя причина, специфічна для України, як для колишньої країни СРСР — це входження України в Болонський процес. Коли в першу чергу європейські країни поставили перед собою завдання досягти такого ступеня прозорості освітніх систем, щоб для кожного роботодавця було зрозуміло, якими вміннями та навичками володіє людина, яка здобула освіту в будь-якій країні. Тоді з 2000 року почався процес, який отримав назву «тюнінг» — вироблення таких вимог до майбутнього фахівця, які б влаштували роботодавців різних країн. Україна приєдналася до цього процесу в 2006 році. І тоді сформувалося то поняття компетентностей, яким користується система освіти сьогодні.

Термін «інновація» почав використовуватися у вітчизняній дидактиці на початку 90-х років XX століття й швидко набув поширення. Прийшов він із зарубіжної педагогіки, яка у свою чергу запозичила його з економічних дисциплін. Засновниками початкових понять теорії інновацій вважаються німецькі вчені представники німецької історичної школи в економічній теорії, класики німецької соціології В. Зомбарт, В. Метчерліх і австрійський економіст И. Шумпетер, які застосовували ці поняття в зв'язку з соціально-економічними та технічними процесами. Потім ці поняття стали застосовуватися в педагогічних роботах.

Слід зазначити, що термін «інновація» стосовно освіти вперше зустрічається в американського педагога Джеймса Боткіна і буквально означає перехід «до нового». Він описував чотири навчання: нормативне; вчення на основі «шоку» (тобто під впливом кризових ситуацій); фундаментальне; інноваційне навчання, яке спрямоване на розвиток здібностей до спільних дій в нових, можливо, безпрецедентних ситуаціях. Тобто саме Джеймс Боткін заклав основу інноваційного навчання в сучасному вигляді.

За означенням ЮНЕСКО, технологія навчання – це системний метод створення, застосування й визначення всього процесу викладання й засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів та їхньої взаємодії, який має своїм завданням оптимізацію освіти.

Інноваційні технології - це система методів, способів, прийомів навчання, виховних засобів, спрямованих на досягнення позитивного результату за рахунок динамічних змін в особистісному розвитку здобувача освіти в сучасних соціокультурних умовах.

Практична частина

Завдання 1. Користуючись літературою, дайте визначення поняттям «педагогічна технологія», «інноваційна технологія навчання».

Завдання 2. Користуючись літературою, дайте відповідь на запитання «Чим контролюючі комп'ютерні програми відрізняються від навчальних?»

Завдання 3. Складіть фрагмент заняття з використанням комп'ютерної навчальної програми з освітнього компоненту за вибором студента.

Завдання для самоконтролю знань

1. Чим інноваційні технології відрізняються від традиційних?
2. Значення педагогічних технологій у навчально-виховному процесі.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6.
КОНТРОЛЬ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ У ЗВО

Мета: сформувати поняття про контроль та оцінювання знань, види та форми контролю знань.

Теоретична довідка

Педагогічний контроль - це система перевірки результатів навчання, розвитку і виховання студентів. Існування та удосконалення різних видів педагогічного контролю пояснюється спонукальною та діагностичною роллю перевірки навчальної діяльності учнів і студентів.

До форм педагогічного контролю належать іспити, заліки, усне опитування, письмові контрольні роботи, реферати, колоквіуми, семінари, лабораторні заняття, курсові, дипломні роботи тощо. Слід зазначити, що ці форми мають певні особливості.

Педагогічний контроль залежно від часу його проведення поділяється на такі види: поточний, тематичний, рубіжний, підсумковий і заключний.

Поточний контроль здійснюється під час занять (усне опитування, письмові контрольні роботи, поточні звіти з педагогічної та виробничих практик).

Тематичний контроль - це оцінювання результатів засвоєння певної теми або розділу програми.

Рубіжний контроль - це заліки за розділами програми, виявлення готовності виконання курсових та дипломних робіт.

Підсумковий контроль - іспити за певний курс.

Заключний контроль здійснюється комісією (випускні, державні іспити, захист кваліфікаційних робіт або дипломних проектів).

Під *оцінюванням* розуміють спосіб, процес і результат встановлення факту відповідності чи невідповідності засвоєних студентами знань, навичок і вмінь цілям і завданням навчання, програмним вимогам. Оцінювання не треба ототожнювати з оцінкою, яка є чисельним аналогом оцінювання. *Оцінка* має

кілька рангових значень, наприклад, від 1 до 12 в школі, на відміну від оцінювання.

В Україні для оцінювання знань студентів традиційно використовувалися такі норми оцінок: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Традиційна система контролю недостатньо враховує індивідуально-психологічні особливості студентів, можливості використання диференційованого навчання.

Альтернативою до традиційної системи навчання й оцінювання успішності студентів стала *система модульно-рейтингова.* Її основними поняттями є: модульна програма, модуль, рейтинг.

Модуль - цілісна, логічно завершена програмна частина теоретичних знань, навичок і вмінь із певної навчальної дисципліни, адаптована до індивідуальних особливостей студентів в умовах диференційованого навчання.

Рейтинг - це порядкова позиція студента певної групи за результатами навчання з базових предметів, що визначається рейтинговим показником.

Рейтинговий показник - числова величина, що дорівнює відсотковому відношенню суми опорних оцінок з усіх модулів до суми максимально можливих.

Кредитно-модульна система організації навчального процесу сприяє структуруванню програми навчальної дисципліни на логічно взаємопов’язані елементи. Для упорядкування оцінювання навчальних досягнень студентів ключовими є такі структурні елементи, як заліковий кредит, модуль, змістовий модуль, теми занять.

Заліковий кредит – це завершена задокументована частина (навчальної дисципліни, практики, курсової роботи тощо) навчання студента, що підлягає обов’язковому оцінюванню за результатами періодичного або підсумкового контролю і зарахуванню у відомість обліку успішності.

Модуль - це задокументована завершена освітньо-професійної програми (ОПП) (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними видами навчальної діяльності студента

(лекції, практичні, семінарські, лабораторні заняття, самостійна та індивідуальна робота, практики, контрольні заходи, кваліфікаційні роботи).

Модуль може включати один або декілька змістових модулів.

Змістовий модуль – це система навчальних елементів навчальної дисципліни, що засвоюється за допомогою відповідних методів навчання.

Практична частина

Завдання 1. Користуючись літературою, визначте форми і види педагогічного контролю.

Завдання 2. Користуючись літературою запишіть визначення понять: модуль, змістовий модуль, заліковий кредит, рейтинг.

Завдання 3. Визначте і запишіть особливості оцінювання в умовах КМСОНП.

Завдання 4. Складіть завдання різного ступеню складності для контролю знань з освітнього компоненту за вибором студента.

Завдання для самоконтролю знань

1. Чим відрізняються поняття оцінювання і оцінка?
2. Вкажіть основні організаційні принципи педагогічного контролю.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7.
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СЕРЕД НАСЕЛЕННЯ

Мета: сформувати поняття про просвітницьку природоохоронну діяльність серед населення.

Теоретична довідка

Екологічна просвіта – це поширення знань про екологічну безпеку, здоровий спосіб життя людини, інформації про стан навколишнього середовища і про використання природних ресурсів із метою формування екологічної культури в суспільстві. Екологічна просвіта населення виступає одним із найголовніших завдань збереження навколишнього середовища. В умовах сьогодення вона набуває ще більшої актуальності, оскільки екологічні питання – проблеми ресурсів, природи, охорони навколишнього середовища залишаються вельми актуальними. Такі виклики сучасного світу як глобалізація, технізація, інформатизація, урбанізація та інші ускладнили проблеми екології.

Еколого-просвітницька діяльність направлена на екологічне виховання населення, формування в нього бережливого ставлення до лісів та навколишнього природного середовища, формування світогляду, мислення та поведінки людини в усьому багатоманітті її стосунків з довкіллям. Вона здійснюється з метою забезпечення просвітницької природоохоронної справи серед різних верств населення і є надзвичайно важливим елементом охорони природи.

Проведення еколого-просвітницьких заходів дозволяє ефективно впливати на світогляд людей, використовуючи інформаційний та емоційний вплив.

Формами просвітницької природо-охоронної діяльності є екологічний урок, тренінги, виховні заходи, акції, виступи екологічних агітбригад, конференції, конкурси.

Наприклад:

1. Екологічні акції:

- «Допомога птахам взимку» - поширення знань про зимову орнітофауну, розповсюдження листівок, виготовлення та розвішування годівничок;
- «Весняні первоцвіти» - збагачення знань про регіонально рідкісні види рослин, включає ряд конкурсів та презентацій про рослини для кращого закріплення теми;
- «Зустрінемо птахів разом!» в ході якої відбувається усний журнал «Птахи – наші друзі», орнітологічний турнір «Як ми знаємо птахів?», екскурсії по екосистемах регіону;
- «Чистий ліс – чисте повітря» - проводиться з метою збереження лісів, відбувається прибирання лісових масивів, та поширюється інформація про значення лісів, через проведення уроків, лекцій, бесід, вікторин;
- «Збережемо ялинку» - природоохоронна акція завданням якої показати, що на новорічні свята замість ялинки можна поставити композицію з хвойних гілок.

2. Екологічні уроки та тренінги:

- «Екологія, як наука», «Рідкісні рослини та тварини регіону», «Зимова орнітофауна району», «Червона книга України, ІІІ видання», «Ліс і його значення в природі», «Ефемероїди, їх різноманітність», «Співіснування людини і природи», «Замість ялинки – зимовий букет»

3. Масові екологічні заходи:

- Конференції («Спільні дії громадськості у збереженні довкілля» - відбувається з метою залучення учнів та молоді до природоохоронної діяльності, в ході обговорюються екологічні проблеми району, та демонструються презентації та екофільми, «Довкілля, здоров’я та суспільство в Україні: що буде далі?» - приурочення до Дня пам’яті катастрофи на ЧАЕС.);

- Круглі столи («Духовна єдність людини і природи» - сприяє кращому ставленню до об’єктів природи, їх охорони та збереження.);
- Усні журнали («Земля наш спільний дім» - формує відповідальне ставлення до природи, біорізноманіття, екологічних систем.);
- Інтелектуальні ігри, конкурси та інше.

Практична частина

Завдання 1. Користуючись літературою, визначте форми і види природоохоронної діяльності.

Завдання 2. Користуючись літературою визначить нормативно-правові документи, які регулюють природоохоронну діяльність.

Завдання 3. Визначте і запишіть особливості екологічного стану в Україні.

Завдання 4. Складіть план тематичного просвітницького природоохоронного заходу за вибором студента.

Завдання для самоконтролю знань

1. Основні екологічні проблеми України.
2. Роль та місце просвітницької природоохоронної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Про вищу освіту: закон України від 16.07.2021 р. № 1556-VII// Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – ст.2004
2. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf.
3. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2019. – № 16. – ст. 70.
4. Вельчева Л.Г. Методика викладання біології у вищих навчальних закладах навч. Посібник / Л.Г. Вельчева – Мелітополь, Видавництво МДПУ, 2015. – 102 с.
5. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. – Чернігів, 2016. – 528 с.
6. Малафіїк І.В. Дидактика новітньої школи : Навчальний посібник / І.В.Малафіїк. — К.: Видавничий Дім “Слово”, 2015. — 632 с
7. Прокопів Л.М. Інноваційні технології навчання і виховання у ВНЗ: навчально-методичний посібник. / Л.М. Прокопів — Івано-Франківськ, Видавництво «Плай» ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2017 р. — 166 с.
8. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти : монографія. /Ю.М. Рашкевич // Львів : Львів. політех. - 2014. - 168 с.
9. Рашкевич Ю. М. Болонський процес: історія, стан та перспективи // «Освітня аналітика України» - 2018 - № 3 (4) – С. 5-16.

Допоміжна

10. Mohan Radha Teacher Education – Delhi: PHI Learning Pvt Ltd; 2nd edition. – 2019. - 316 pages.
11. University of the future: A Thousand Year Old Industry on the Cusp of Profound Change [Електронний ресурс] / Ernst & Young // Ernst & Young. – 2012. - 32 pages. Режим доступу до видання: http://www.bu.edu/edtechcouncil/files/2012/10/Ernst-Young-Higher-University-of-the-Future-2012.pdf
12. Вельчева Л.Г. Навчально-екологічна стежка як чинник удосконалення екологічної компетентності вчителів біології / Л.Г. Вельчева, О.Є. Пюрко, Н.М. туровцева // Педагогічна інноватика: досвід та перспективи Нової української школи (монографія) / за заг. ред. А. М. Солоненка, І. А. Мальцевої, Л. Ю. Москальової. – Мелітополь: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, 2019. – С. 153-160. Україна
13. Вельчева Л.Г. Проблематика невідповідності формування психолого-педагогічних компетентностей при підготовці магістрів спеціальності 206 «садово-паркове господарство» / Л.Г. Вельчева, О.Є. Пюрко // Матеріали XVII International scientific and practical conference «Modern European science -2021» – Volume 3., 30 June – 7 July 2021 r., тези доп., – Sheffield, UK, 2021. – С.73-75.
14. Вельчева Л.Г. Актуальність педагогічних інновацій / Л.Г. Вельчева, І.О. Лихацька // Матеріали XVI International research and practice conference «Prospects of world science- 2020» – Volume 6., 30 July – 7 August 2020 r., тези доп., – Sheffield, UK, 2020. – С.64-66.
15. Глушко О.З. Європейський вектор освітніх реформ в Україні / О.З. Глушко // Український педагогічний журнал – 2017. – № 4. – С. 5-11
16. Криворучко Н. І. Інноваційні педагогічні технології під час професійної підготовки майбутніх фахівців [Електронний ресурс] / Н. І. Криворучко, К. І. Криворучко // Матеріали XIV Міжнародної наукової інтернет-

конференції «Advanced technologies of science and education» (19-21.04. 2018 р.) — http://intkonf.org/krivoruchko-ni-krivoruchko-ki-innovatsiyni-pedagogichni-tehnologiyi-pid-chas-profesiynoyi-pidgotovki-maybutnih-fahivtsiv/

17. Луценко Л.Н. Світові тенденції розвитку вищої освіти та ймовірні моделі університетів майбутнього / Л.Н. Луценко // Бізнес Інформ – 2019. – №6. – С. 115-120.